

Gereformeerde Kerken (niet alleen met hun vrijmaking, maar ook met het -door Algra nergens gereleveerde- "Assen" en het merkwaardige buiten verband treden van vrijgemaakte kerken) te zien in het verlengde van de negentiende-eeuwse ontwikkeling. Maar Algra moet zijn geschiedverhaal afbreken omdat zijn inspiratie 't begeeft. Moet een historicus dan niet een wat langere adem kunnen opbrengen? Voor wie deze epiloog over de twintigste eeuw goed leest, wordt Algra's behandeling van de vorige eeuw nader geadstrueerd: de auteur blijkt iemand te zijn, die om te kunnen vertellen zoals hij doet - en boeiend doet - selectief te werk moet gaan. Daardoor wordt echter de waarde van het boek als negentiende-eeuwse kerkgeschiedenis sterk gereduceerd. De zeer vele geïnteresseerden die graag willen profiteren van Algra's gedetailleerde kennis van zaken - als afstammeling der afgescheidenen beschikt hij over een schat van gegevens - voelen zich bovendien telkens buitengesloten omdat de moraliserende auteur maar moeilijk de geschiedenis van zijn eigen kerkfamilie in die van de grote familia Dei, of ruimer nog: in die van land en volk als geheel, heeft kunnen integreren. M.i. zal het boek zijn betekenis met name behouden als een document van een visie op de negentiende eeuw, die voor de Gereformeerde Kerken van de jaren '20 en '30 van onze eeuw kenmerkend is geweest.

A.de G.